

**Міністерство освіти і науки України
Горлівський інститут іноземних мов
Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»**

«ЗАТВЕРДЖЕНО»

На засіданні Відбіркової комісії
Горлівського інституту
іноземних мов ДВНЗ «ДДПУ»
Протокол № __
від «__» _____ 2025 р.

Голова Відбіркової комісії

Євгенія БЄЛІЦЬКА

**ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ІСПИТУ**

для вступників, які користуються спеціальними умовами участі у вступній
кампанії для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

за спеціальністю: А4.03 Середня освіта (Історія та громадянська освіта)
освітня програма: **Історія та громадянська освіта**

Дніпро 2025

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Пояснювальна записка.....	3
1. Форма проведення вступного випробування.....	5
2. Структура та зразок завдань.....	5
3. Критерії оцінювання (за 200-бальною шкалою).....	6
4. Перелік питань	
Історія України.....	6
Всесвітня історія	7
Громадянська освіта.....	8
Методика викладання історії.....	8
5. Список рекомендованої літератури.....	9

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма фахового іспиту підготовлена для вступників, які користуються спеціальними умовами участі у вступній кампанії, й отримали освітній ступінь «бакалавр» або «магістр», або освітньо-кваліфікаційний рівень «спеціаліст» і планують вступ на освітню програму «Історія та громадянська освіта». Фахове випробування має на меті встановлення рівня опанування загальними та фаховими компетентностями за попереднім рівнем освіти, визначення рівня фундаментальної професійної підготовки та використання набутих знань і вмінь для вирішення завдань своєї професійної діяльності.

Фахове вступне випробування передбачає перевірку та оцінку сформованості у вступників розуміння історії як єдиного, багатопланового, об'єктивного процесу, і як результату діяльності людей і соціальних груп в конкретних суспільно-історичних умовах, культури мислення, світоглядних засад в галузі історичних та гуманітарних наук, базових основ майбутньої професійної педагогічної діяльності. Вступник повинен засвідчити уміння застосовувати набуті знання на практиці, розкривати закономірності соціально-економічного, політичного та культурного розвитку людства.

Фахове вступне випробування передбачає перевірку та оцінку сформованості у вступників розуміння закономірностей та особливостей розвитку і функціонування політичної системи, механізмів взаємодії центральної та місцевої влади, ознак громадянського суспільства, форм на шляхив вилуви громадськості на життя суспільства.

Фахове вступне випробування передбачає встановлення рівня засвоєння професійно-педагогічних знань про методика викладання історії як галузь педагогічної науки, її об'єкт, предмет, мету, завдання, зв'язок з іншими науками.

До програми включено питання навчальних програм з циклу вітчизняної історії:

- Давня історія України, Нова історія України; Новітня історія України, Історіографія та джерелознавство;

з циклу всесвітньої історії:

- Історія стародавнього Сходу, Історія давньої Греції та Риму, Історія середніх віків, Історія країн Європи та Америки нового та новітнього часу, Історія країн Азії та Африки нового та новітнього часу; Етнологія;
- суспільствознавчих курсів (Філософія, Політологія, Громадянська освіта);
- а також з курсу «Методика викладання історії».

У межах фахового вступного випробування перевіряється і оцінюється практична та науково-теоретична підготовка, а саме: сформованість комунікативних, конструктивно-планувальних, гностичних, дидактико-операційних та організаційних умінь, необхідних учителю історії та громадянської освіти в його професійній діяльності.

1. ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Фахове вступне випробування передбачає виконання тестових завдань з указаних навчальних дисциплін у формі тестів множинного вибору.

Загальна кількість балів – 200.

Термін виконання – 2 академічні години.

2. СТРУКТУРА ТА ЗРАЗОК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Кількість тестових завдань – 50, з них: вітчизняна та всесвітня історія - 30 завдань, громадянська освіта – 10 завдань, методика викладання історії – 10 завдань.

Кожна правильна відповідь оцінюється в 4 бали. Загальна кількість балів – 200.

ЗРАЗКИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

1. Стаття Й.Сталіна “Запаморочення від успіхів” з’явилась у зв’язку:

- а) з провалом “стрибка” в індустріалізацію;
- б) з масовим від’їздом за кордон “старої” інтелігенції;
- в) з “перегинами” у проведенні суцільної колективізації;
- г) з успіхами у проведенні суцільної колективізації.

2. Визначте назву військово-політичного блоку, про який йдеться в уривку з документа: «Договірні сторони прагнуть забезпечити стабільність та добробут у районі Північної частини Атлантичного океану - Вони твердо вирішили об’єднати свої зусилля для колективної оборони...»:

- а) північноатлантичний оборонний союз (НАТО);
- б) організація Варшавського договору (ОВД);
- в) Рада економічної взаємодопомоги (РЕВ);
- г) «Спільний ринок».

3. Принцип структури історичної освіти, що передбачає однократне, хронологічно-послідовне вивчення історичного минулого з найдавніших часів до сучасності це:

- а) принцип історичності
- б) лінійний принцип
- в) принцип предметності
- г) концентричний принцип

4. Об’єднання людей, які проживають в одній географічній місцевості, мають спільні інтереси та завдання:

- а) гурток;
- б) партія;
- в) опозиція;
- г) громада.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

За кожен правильну відповідь студент отримує 4 бали.

188-200 балів (відмінно) передбачає – 50/47 правильних відповідей: високий рівень компетентності;

152-184 балів (добре) передбачає – 46/38 правильних відповідей: середній рівень компетентності;

104-148 балів (задовільно) передбачає – 37/ 26 правильних відповідей: недостатній рівень компетентності;

4-100 балів (незадовільно) передбачає – 25 і менше правильних відповідей: дуже низький рівень компетентності.

4. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

Історія України

1. Державність докиївського періоду: форми, наслідки.
2. Київська Русь-Україна як ранньофеодальна держава, її роль в історії Європи.
3. Королівство Руське (Галицько-Волинська держава). Монгольська навала.
4. Етнічний і культурний розвиток українських земель (XIV – середина XVI ст.).
5. Етнічні процеси на українських землях XVII - XVIII ст.
6. Формування української нації в XIX ст.
7. Формування української нації в XX ст.
8. Причини, теорії походження українського козацтва. Заснування першої Запорізької Січі, її устрій.
9. Причини, характер, рушійні сили, типологія, хронологічні етапи Української Національно-визвольної революції середини XVII ст.
10. Характеристика політичної історії доби «Руїни».
11. Інкорпораційна політика царизму. Ліквідація полково-сотенного устрою
12. Слобожанщини і Гетьманщини (друга половина XVIII ст.).
13. Особливості капіталізації економіки Наддніпрянської України (друга половина XIX ст.).
14. Особливості капіталізації економіки західноукраїнських земель (друга половина XIX ст.).
15. Політизація національно-визвольного руху на початку XX ст. Україна в революції 1905-1907 рр.
16. Порівняльний аналіз розбудови підвалин української державності у добу Центральної Ради гетьманату П.Скоропадського й Директорії.
17. Державний статус Радянської України. Юридичне оформлення Союзу РСР – звуження суверенних прав України.
18. Радянська модернізація України.

19. Геополітична ситуація на західноукраїнських землях міжвоєнного періоду.
20. Окупація України. Рух Опору. Причини глибоких ідеологічних суперечностей між двома течіями руху Опору.
21. Половинчастий характер внутрішньополітичних, соціально-економічний і культурних перетворень у добу «відлиги».
22. Загострення ідеологічної кризи та кризи партійно-державного керівництва. Посилення дисидентського руху (1965-1985 рр.).
23. Україна на шляху до незалежності (1985- серпень 1991 рр.).
24. Розгортання державотворчих процесів в незалежній Україні.
25. Формування зовнішньополітичних пріоритетів незалежної України. Російсько-українська війна як цивілізаційне протистояння.

Всесвітня історія

1. Всесвітня історія – складова частина історичних знань сучасного суспільства. Сучасна концепція всесвітньої історії.
2. Поняття «Давній Схід». Загальне і особливе в розвитку давньосхідних народів.
3. Історія давньої Греції – історія зародження основ європейської цивілізації.
4. Римське суспільство – заключний етап античної цивілізації.
5. Виникнення християнства та його роль в античному суспільстві.
6. Церква і середньовічна держава: проблема взаємовпливу та взаємозалежності.
7. Роль етнічного фактору в історії. Етнічна історія як один з аспектів загально історичного процесу.
8. Економічні, соціальні, політичні процеси нового часу.
9. Версальсько-Вашингтонська система післявоєнного розвитку світу.
10. Моделі соціально-економічного розвитку міжвоєнного періоду.
11. Передумови та періодизація Другої світової війни: сучасні погляди та оцінки.
12. Історичні уроки Другої світової війни.
13. Альтернативність історичного розвитку слов'янських країн після Другої світової війни.
14. Країни Латинської Америки після Другої світової війни.
15. Поняття «колонія» і «метрополія». Колоніальні володіння провідних європейських держав та США.
16. Історичне значення діяльності Кемаля Ататюрка.
17. Країни Африки у період новітньої історії.
18. Країни Азії та Африки у Другій світовій війні.
19. Японія у сучасному світі: економічні, політичні, культурні впливи.

20. Близькосхідна проблема: історія та наслідки. Політичний та економічний розвиток арабських країн Близького Сходу наприкінці XX ст.- початку XXI ст.

21.Геополітичні зміни у повоєнному світі. Поляризація суспільно-політичних систем.

22. Модернізація державно-політичних систем країн Заходу другої половини XX ст.

23. Стратегія економічного розвитку країн Заходу другої половини XX ст.

24. Економічні та політичні проблеми країн третього світу у другій половині XX ст. Поняття неоколоніалізму.

25. Основні тенденції світового розвитку на початку XXI століття. Спроби рф щодо змін світоустрою.

Громадянська освіта

1. Поняття ідентичності.
2. Самореалізація людини. Соціалізація особистості.
3. Людська гідність і права людини.
4. Еволюція прав людини.
5. Людина і держава.
6. Права дитини. Механізми їх захисту.
7. Механізми захисту прав людини.
8. Права людини та права дитини в умовах збройного конфлікту.
9. Соціокультурна багатоманітність.
- 10.Поняття дискримінації та конфліктів. Шляхи вирішення.
- 11.Виникнення і зміст демократії.
- 12.Поняття громадянського суспільства.
- 13.Громада та громадянська участь.
- 14.Світ інформації та мас-медіа.
- 15.Взаємодія громадян і держави в досягненні суспільного добробуту.

Методика викладання історії

1. Особливості сучасної шкільної історичної освіти, концепції та перспективи розвитку.
2. Порівняльна характеристика лінійного та концентричного підходів до структури шкільної історичної освіти.
3. Шкільні програми з історії. Принципи їх побудови та порядок викладання історичного матеріалу в шкільних курсах.
4. Основні компоненти навчального історичного матеріалу (історичні факти та теорія).
5. Емпіричний та теоретичний рівні засвоєння учнями навчального історичного матеріалу.
6. Історичний час, хронологія, методика їх формування.

7. Пізнавальні вміння як компонент змісту шкільної історичної освіти. Методика формування пізнавальних вмінь.
8. Характеристика пасивної та активної моделей навчання історії
9. Виховання як педагогічна категорія. Результати виховної роботи та критерії вихованості дітей. Виховання, самовиховання та перевиховання дітей.
10. Методи виховання, їх визначення та класифікації. Форми виховання, їх ознаки та різновиди. Виховний захід як основна організаційна форма виховання. Етапи його підготовки, проведення та аналізу.
11. Дитячий колектив як суб'єкт та об'єкт виховання, його ознаки та етапи розвитку. Закон розвитку дитячого колективу, система перспективних ліній.

5. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Історія України

1. В'ятрович В. Нотатки з кухні «переписування історії» . 2– е вид. К.: Наш формат, 2022.
2. В'ятрович В. Україна. Історія з грифом «Секретно». Харків: КСД, 2022.
3. Грицак Я. Подолати минуле: глобальна історія України. Портал, 2022.
4. Грушевський М. Історія України-Руси. В 11 т., 12 кн. К.: Наукова думка, 1991.
5. Енциклопедія історії України: у 6-ти т. / редкол.: В.А. Смолій (голова), Я.Д. Ісаєвич, С.В. Кульчицький [та ін.]. К.: Наукова думка, 2009.
6. Історія України: Документи. Матеріали. Посібник / уклад., комент. В. Ю. Короля К., 2002.
7. Кульчицький С. Новітня Історія України (1953–2023). К.: Арій, 2024.
8. Плохій С. Брама Європи. Історія України від скіфських воєн до незалежності. Друге видання. К.: Академічна книга, 2018.

Всесвітня історія

1. Балух В.О. Історія античної цивілізації. Т.1- Стародавня Греція. Т.2 – Стародавній Рим. Чернівці: Наші книги, 2007.
2. Газін В. П., Копилов С. А. Новітня історія країн Європи та Америки 1918-1945 рр. К.: Слово, 2008.
3. Головченко В. І., Рубель В. А. Нова історія Азії та Африки. Колоніальний Схід (кінець ХІХ – друга третина ХХ ст.): навч. посіб. / В. І. Головченко, В. А. Рубель. К.: Либідь, 2010.
4. Крижанівський О. Історія стародавнього Сходу. К.: Либідь, 2002.
5. Крижанівський О., Крижанівська О. Історія середніх віків: Курс лекцій. К.: Либідь, 2004.
6. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи (кінець ХХ — початок ХХІ ст.): Навч. посіб. 3-тє вид., випр. і доп. К.: Знання, 2013.
7. Лазурко Р. На шляхах Європи. Стілет і стилос, 2023.

8. Мицик Л. М. Новітня історія країн Європи та Америки (1918–2007). К. Либідь, 2008.
9. Орлова Т. Історія сучасного світу. К.: Академія, 2016.
10. Поп Ю.І. Нова історія країн Азії і Африки (XVI — поч. XX ст.). К.: Академія, 2012.
11. Степанков В. С., Дубінський В. А. Новітня історія країн країн Азії та Африки. I період. Кам'янець-Подільський, 2006.
12. Степанков В. С., Дубінський В. А. Новітня історія країн країн Азії та Африки. II період. Кам'янець-Подільський, 2007.

Громадянська освіта

1. Головатий М. Ф. Демократія: історія, теорія, практика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. К. : ДП "Вид. дім "Персонал", 2011.
2. Громадянська освіта та методика її навчання : підручник для студентів педагогічних закладів вищої освіти / Т. Бакка [та ін.] ; за заг. ред. : Т. В. Бакка, Т. В. Мелешенко ; координатор вип. С. Супрун]. Київ : УОВЦ Оріон, 2019.
3. Громадянська освіта: теорія і методика навчання. К.: вид-во ЕТНА-1, 2008.
4. Колодій А. Основи демократії: Підр. для студентів вищих навчальних закладів. К.: Астролябія, 2009.

Методика викладання історії

1. Інноваційні технології навчання: навч. посібн. для студ. вищих навчальних закладів / [Кол. авторів; відп. ред. Бахтіярова Х.Ш.; наук. ред. Арістова А.В.; упорядн. словника Волобуєва С.В.]. К. : НТУ, 2017.
2. Методика викладання в школі. Теорія і практика. Під ред. С. Петкова. КНТ, 2021.
3. Левітас Ф. Л., Салата О. О. Методика викладання історії в школі: практикум для вчителя. Харків: Основа, 2007.
4. Пометун О. І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання: наук.-метод. посіб. / О. І. Пометун, Л. В. Піроженко. К.: А.С.К., 2005.
5. Пометун О.І. Методика викладання історії в школі / О.І. Пометун, Г. О. Фрейман. К.: Генеза, 2006.